O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

PROFESSIONAL TA’LIMNI
RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

Boshlang‘ich kasbiy ta’lim darajasi

Umumta’lim fan

Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik fanidan namunaviy o‘quv dasturi

Toshkent-2025

Mazkur umumta’lim fan dasturi O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2025-yil 18-avgustdagi 47-q/q-sonli hamda Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligining 2025-yil 18-avgustdagi 40-q/q-sonli “Umumta’lim fanlarini kasbiy ta’lim yo‘nalishiga mos tanlov fanlari orqali o‘qitishni tashkil etish to‘g‘risidagi” qo‘shma qaroriga muvofiq joriy etildi.

Tuzuvchi:

Shayxontohur tuman politexnikumi Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik fani rahbari	Qodirov Sardor Abduhafizovich
Sergeli tuman politexnikumi Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik fani rahbari	Ismatov Qilichbek G‘olib o‘g‘li
Chilonzor tuman 1-son politexnikumi Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik fani rahbari	Raxmanov Temur Muxiddinovich
Professioanl ta’limni rivojlantirish instituti. Professioanl talimni o‘quv metodik ta’minlash bo‘limi bosh mutaxassisi	Amanova Maxsuda Abdugafforovna

KASBIY TA’LIMDA CHAQIRUVGA QADAR BOSHLANG‘ICH TAYYORGARLIK FANI BO‘YICHA RIVOJLANTIRILADIGAN UMUMIY KOMPETENSIYALAR

Kodi	ESTETIK MADANIYAT VA IJODKORLIK KOMPETENSIYASI
EMIK1.	Vatanga, o‘z xalqiga va Prezidentiga sadoqat, yuksak vatanparvarlik fazilatlarini namoyon qila oladi.
EMIK2.	Buyuk ajdodlarimizning harbiy san’at tarixi haqida bilimga ega bo‘ladi
EMIK3.	Vatan ozodligi yo‘lida jasorat ko‘rsatgan buyuk ajdodlarimiz haqida ma’lumotga ega bo‘ladi.
EMIK4.	Buyuk tariximiz, milliy urf odatlar, an’ana va qadriyatlarimizni qadrlaydi
EMIK5.	Vatanparvarlik va harbiy-vatanparvarlik haqida tushunchaga ega.
EMIK6.	Jaloliddin Manguberdi, Amur Temur va Zahiriddin Bobur kabi buyuk sarkardalarning harbiy faoliyati to‘g‘risida tushunchaga ega.
EMIK7.	“Temur tuzuklari”, “Boburnoma” kabi o‘quv qo‘llanmalardan mustaqil foydalana oladi.
EMIK8.	O‘rganuvchilarning yuqori axloqiy sifatlari va irodasini (ishonchlilik, g‘alabaga bo‘lgan xohish, qat’iylik va boshqa) oshirish haqida ma’lumotga ega.
EMIK1.	Sog‘lom fikr va jismoniy chiniqish sifatlarini rivojlantirishni biladi.
O‘Z- O‘ZINI RIVOJLANTIRISH VA ASRASH KOMPETENSIYASI	
O‘RAK1.	Harbiy xizmatni o‘tash tartibini biladi.
O‘RAK2.	Qurollar va harbiy texnika imkoniyatlarini biladi.
O‘RAK3.	Umumqo‘shin jangi turlarini biladi.
O‘RAK4.	O‘t ochishda xavfsizlik qoidalariga amal qiladi.
O‘RAK5.	Joyda xaritasiz mo‘ljal olish tartibini biladi.
O‘RAK6.	Razvedka olib borishda xavfsiz harakatlana oladi.
O‘RAK7.	Kundalik hayotida tartib intizomga amal qiladi.
O‘RAK8.	Mashg‘ulot paytida xavfsizlikni ta’minlash usullarini qo‘llay oladi.
O‘RAK9.	Buyumlar bilan mashq bajarishda jarohat olmaslikka yo‘naltirilgan

	xavfsizlik qoidalariga amal qiladi.
O‘RAK10.	Chaqqonlik, kuch, tezlik va chidamlilik sifatlarini ushlab turish hamda bajarish me’yorlarini biladi.
AMALIY FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH KOMPETENSIYASI	
AFRK1.	Saf nizomlarining asosiy mazmunini biladi.
AFRK2.	Umumharbiy nizomlari talablarini to‘g‘ri va aniq bajaradi.
AFRK3.	Sutkalik naryadda o‘z burchini bajara oladi.
AFRK4.	Saf elementlaridan amalda qo‘llay oladi.
AFRK5.	Harbiy jinoyatlar va javobgarlik turlarini biladi.
AFRK6.	Harbiy burchga sodiqlik bilan xizmat qila oladi.
AFRK7.	Kuzatuv natijalari to‘g‘risida axborot bera oladi.
AFRK8.	Joyda yo‘nalishlarni aniqlash usullarini biladi.
AFRK9.	Qo‘l granatalarini turli holatlardan uloqtira oladi.
AFRK10.	Safda harakatlanish. “Qadam bos”, “Rostlan”, “Yugur”, “Joyda qadam bos” komandalarini bajaradi.
AFRK11.	Harakatda burilishlar. “ O‘ng-ga”, “Chap-ga”, “Ortga” “Ortga qadam bos”, komandalarini bajaradi.
AFRK12.	Otish bo‘yicha zamonaviy elektron trenajyor (SKATT) moslamalaridan foydalana oladi.
AFRK13.	Otish bo‘yicha zamonaviy elektron trenajyor (SKATT) moslamalaridan foydalana oladi.
AFRK14.	To‘siqlar orasidan o‘ta oladi.

I-BO‘LIM. HARBIY-VATANPARVARLIK VA HARBIY SAN’AT TARIXI

T/r	Mavzular nomi	Ajratilgan soat
1.	Harbiy san’at tarixining shakllanishi. O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarda harbiy va milliy qadriyatlar.	2
Jami:		**2**

1-mavzu. Harbiy san’at tarixining shakllanishi.

1-mashg‘ulot. Nazariy (1 soat). Harbiy san’at tarixi. Dunyo miqyosida harbiy sohaning rivojlanishiga hissa qo‘shgan sarkardalar. Buyuk sarkardalarning jangovar mahorati.

2-mavzu. O‘zbekiston Respublikasi qurolli kuchlarda harbiy va milliy qadriyatlar.

1-mashg‘ulot. Nazariy (1 soat). Vatanparvarlik va harbiy-vatanparvarlik tushunchalari. Jangovar an’analar. Ikkinchi jahon urushi yillarida O‘zbekistonlik jangchilarining ko‘rsatgan qahramonliklari. Vatanimiz mustaqilligi uchun jon fido qilgan Qurolli Kuchlarimiz harbiy xizmatchilari.

II-BO‘LIM HARBIY XIZMAT ASOSLARI.

T/r	Mavzular nomi	Ajratilgan soat
1.	Harbiy xizmatning huquqiy asoslari.	2
2.	O‘zbekiston Respublikasining Mudofaa to‘g‘risidagi qonuni. O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining ichki xizmat nizomi.	2
Jami:		**4**

1-mavzu. Harbiy xizmatning huquqiy asoslari.

1-mashg‘ulot. Nazariy. (2 soat) O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi Vatan himoyasi to‘g‘risida. Qurolli Kuchlarga rahbarlik qilish. Bosh shtabi. Harbiy okruglar.O‘zbekiston Respublikasining “Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to‘g‘risida”gi qonuni. Harbiy majburiyat tushunchasi. Harbiy xizmat turlari. Harbiy xizmatga chaqirilishdan ozod etish. Harbiy xizmatga chaqirilish muddatini kechiktirish.

2-mavzu. O‘zbekiston Respublikasining mudofaa to‘g‘risidagi qonuni.

1-mashg‘ulot. Nazariy (1 soat). Mudofaa tushunchasi. Mudofaa to‘g‘risidagi qonun. Qurolli Kuchlarning tashkil etilishi. O‘zbekiston Respublika Qurolli Kuchlari qo‘shin turlari, vazifasi tarkibiy tuzilish tamoyillari, ularning faoliyat asoslari.

3-mavzu. O‘zbekiston Respublikasi qurolli kuchlarning ichki xizmat nizomi.

1-mashg‘ulot. Nazariy (1soat). Harbiy xizmatchilarning umumiy majburiyatlari. Harbiy unvonlar. Boshliqlar va bo‘ysunuvchilar, kattalar va kichiklar.To‘g‘ridan-to‘g‘ri va bevosita boshliqlar. Buyruq berish va uni bajarish tartibi. Harbiycha salomlashish, harbiycha xushmuomalalik va murojaat etish. Harbiy xizmatchilar orasidagi Nizom munosabatlarini buzganlik uchun javobgarlik.

III-BO‘LIM. OTISH TAYYORGARLIGI

T/r	Mavzular nomi	Ajratilgan soat
1.	O‘q otar qurollarning vazifasi, tuzilishi, ishlash tamoyili va jangovar xususiyatlari. Quroldan otish asoslari va qoidalari.	2
2.	Joyda turib va harakat paytida qo‘zg‘almas va paydo bo‘luvchi nishonlarga o‘t ochish.	2
Jami:		**4**

1-mavzu. O‘q otar qurollarining vazifasi, tuzilishi, ishlash tamoyili va jangovar xususiyatlari.

1-mashg‘ulot. Nazariy (2 soat). Kalashnikov avtomatining vazifasi, konstruktiv va ballistik ko‘rsatkichlari, umumiy tuzilishi. Kalashnikov qo‘l pulemyoti. Jangovar patronlar. Qurol-yarog‘ va o‘q-dorilar bilan ishlaganda xavfsizlik choralari.

Avtomatning asosiy qism va mexanizmlari, ularning vazifalari. Kalashnikov avtomatini noto‘liq qismlarga ajratish va qayta yig‘ish tartibi.

2-mavzu. Quroldan otish asoslari va qoidalari.

1-mashg‘ulot. Nazariy(2 soat). Otish hodisasi va uning davrlari. O‘qning boshlang‘ich tezligi va otishga ta’siri. Qurolning silkinishi (tepishi) va o‘qning

uchish burchagi.O‘q trayektoriyasining hosil bo‘lishi. To‘g‘ri otish. To‘silgan, o‘q tegmaydigan va tegadigan bo‘shliqlar hamda ularning amaliy ahamiyati.

3-mavzu. Joyda turib va harakat paytida qo‘zg‘almas va paydo bo‘luvchi nishonlarga o‘t ochish.

1-mashg‘ulot. Amaliy. (2 soat) Mashg‘ulot o‘tkazishdagi xavfsizlik choralari. O‘qdonni patron bilan to‘ldirish. Tayanchni tayyorlash. Tayanchdan yotib otishga tayyorlanish. Otishni amalga oshirish. Otishni to‘xtatish. Qurolni o‘qsizlantirish. Kichik kalibrli (pnevmatik) miltiqdan otish mashqlarini bajarish shartlarini o‘rganish.

IY-BO‘LIM. AMALIY JISMONIY TAYYORGARLIK

T/r	Mavzular nomi	Ajratilgan soat
1.	To‘siqlar yo‘lagi (qatori)dan o‘tish.	2
	Jami:	**2**

1-mavzu. To‘siqlar yo‘lagi (qatori)dan o‘tish.

1-mashg‘ulot. Amaliy (2 soat). Yagona to‘siqlar yo‘lagi bilan tanishish. Alohida to‘siqlardan o‘tish usullari va ularni yengib o‘tishni mashq qilish.

To‘siqlar yo‘lagini yengib o‘tish mashqini bajarish.

Umumiy nazorat mashqlarini bajarish.

Y-BO‘LIM. HARBIY ISH ASOSLARI

T/r	Mavzular nomi	Ajratilgan soat
1.	Umum qo‘shin jangi asoslari.	2
	Jami:	**2**

1-mavzu. Umum qo‘shin jangi asoslari.

1-mashg‘ulot. Nazariy.(1soat). Jang haqida tushuncha. Zamonaviy umum qo‘shin jangining tavsifi va maqsadi. Zamonaviy umum qo‘shin jangining asosiy turlari. Askarning jangdagi majburiyatlari va ekipirovkasi.

2-mashg‘ulot. Nazariy (1-soat). Jangovar guruhning tarkibi, qurollanishi va jangovar imkoniyatlari. Jangovar guruhning jangovar tartibi va harakatlanish taktikasi.

YI-BO‘LIM. FUQARO MUHOFAZASI

T/r	Mavzular nomi	Ajratilgan soat
1.	Favqulodda vaziyatlar tushunchasi. O‘zbekiston Respublikasi hududida sodir bo‘lishi ehtimoli bo‘lgan tabiiy xarakterdagi favqulodda vaziyatlar. O‘zbekiston Respublikasi hududida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan texnogen va tabiiy tusdagi favqulodda vaziyatlarda aholining harakatlari.	2
2.	Zamonaviy ommaviy qirg‘in qurollari va ulardan aholini himoya qilish. Shaxsiy (individual) himoya vositalari, vazifasi, tuzilishi va ulardan foydalanish tartibi. Fuqaro muhofazasi himoya inshootlari.	2
3.	Evakuatsiya tadbirlarida aholini harakat qilish tartibi. Sanitariya ishlovi. Kiyim – bosh va buyumlarni zararsizlantirish.	2
Jami:		**6**

1-mavzu. Favqulodda vaziyatlar tushunchasi. O‘zbekiston Respublikasi hududida sodir bo‘lishi ehtimoli bo‘lgan tabiiy xarakterdagi favqulodda vaziyatlar.

1-mashg‘ulot. Nazariy (2 soat). Favqulodda vaziyatlar tushunchasi. Zilzila ko‘chkilar, suv toshqini, sel, qor ko‘chishi, kuchli shamollar va boshqalar. Yaqinlashib kelayotgan xavflarning belgilari.

O‘zbekiston Respublikasi hududida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan texnogen va tabiiy tusdagi favqulodda vaziyatlarda aholining harakatlari.

Favqulodda yuzga keladigan epidemiologik, epizootik va epifitotik vaziyatlar. Karantin va pandemiya. Yaqinlashib kelayotgan xavfdan darak beruvchi belgilar.

Texnogen xususiyati favqulodda vaziyatlar tushunchasi.Ularning yuz berish sabablari.

3-mavzu. Zamonaviy ommaviy qirg‘in qurollari va ulardan aholini himoya qilish.

1-mashg‘ulot. Nazariy (2 soat). Yadroviy qurol. Yadroviy zararlanish o‘chog‘i. Termoyadro quroli. Neytron bombasi. Kimyoviy qurol.

Bakteriyaviy (biologik) qurol. Karantin va observatsiya. Zamonaviy oddiy qirg‘in vositalari.

Shaxsiy (individual) himoya vositalari, vazifasi, tuzilishi va ulardan foydalanish tartibi.

Nafas olish organlarini himoya qiluvchi individual vositalar.Umum qo‘shinlar gazniqobi GP-5 va GP-7. Ularning vazifasi, tuzilishi va ulardan foydalanish. Respirator R-2. Changga qarshi matoli niqob (CHQN-1), paxta-doka bog‘lagich va ulardan foydalanish.

Terini himoya qilish vositalari. Maxsus himoya vositalar umum qo‘shin himoya jamlanmasi (OZK), yengil kostyum (L-1), himoyalovchi – filtrlovchi kiyim (ZFO). Umum qo‘shinlar himoya jamlanmasidan **“Yoping‘ich”**, **“Yengli plash”**, **“Kombinizon”** ko‘rinishida foydalanish. L-1 yengil kostyumini kiyish. Terini himoya qilishning qo‘lbola vositalaridan foydalanish. Germetizatsiyalash va aralashma shimdirish orqali himoya xususiyatlarini oshirish.

Fuqaro muhofazasi himoya inshootlari**.**

Panagoh. Radiatsiyaga qarshi pana joylar. Oddiy pana joylar. Odamlarni pana joylarga joylashtirish.

3-mavzu. Evakuatsiya tadbirlarida aholini harakat qilish tartibi.

1-mashg‘ulot. Amaliy (2 soat). Evakuatsiya tadbirlarini o‘tkazish. Sanitariya ishlovi. Kiyim – bosh va buyumlarni zararsizlantirish. Odamlarni sanitariya ishlovidan o‘tkazish.

YII-BO‘LIM TIBBIY BILIM ASOSLARI

T/r	Mavzular nomi	Ajratilgan soat
1.	Shikastlanganda, baxtsiz hodisa sodir bo‘lganda va jarohatlanganda (yaralanganda) birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish.	2
	Jami:	**2**

1-mavzu. Shikastlanganda, baxtsiz hodisa sodir bo‘lganda va jarohatlanganda (yaralanganda) birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish.

1-mashg‘ulot. Nazariy (1 soat). Jarohat (yara) to‘g‘risida tushuncha, jarohat (yara)larning turlari. Jarohatlanganda (yaralanganda) birinchi tibbiy yordam. Bog‘lam va bog‘lash uchun materiallar. Shaxsiy bog‘lash paketidan foydalanish qoidalari.

Bosh, ko‘krak, qorin, qo‘l va oyoqlarga sterilizatsiya qilingan bog‘lamlar qo‘yish.

Qon ketish turlari. Qon ketishni vaqtincha to‘xtatish usullari. Arteriya qon tomirlarini barmoq bilan bosish nuqtalari. Qo‘lbola siquvchi bog‘lam va tasma (jgut)dan foydalanish qoidalari.

2-mashg‘ulot. Nazariy (1 soat). Suyak sinishi to‘g‘risida tushuncha va uning belgilari. Bosh suyagi, yelka, ko‘krak qafasi, oyoq va qo‘llar singanda birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish usullari.

YIII-BO‘LIM HARBIY XIZMATNING HUQUQIY ASOSLARI

T/r	Mavzularning nomlanishi	Ajratilgan soat	Soatlar soni	
			O‘g‘il bolalar	Qizlar
1.	O‘zbekiston Respublikasining oliy harbiy ta’lim muassasalari.	2	2	2
2.	Mamlakatimizdagi oliy harbiy ta’lim muassasalariga qabul qilish tartibi va qoidalari. Nazorat mashg‘uloti.	2	2	2
Jami:		**4**	**4**	**4**

1-mavzu.O‘zbekiston Respublikasidagi Oliy harbiy ta’lim muassasalari.

1-mashg‘ulot. Nazariy (2 soat).Oliy harbiy ta’lim muassasalari. Ularning tarixi. Oliy harbiy ta’lim muassasalarining asosiy vazifalari.

2-mavzu. Mamlakatimizdagi Oliy harbiy ta’lim muassasalariga qabul qilish tartibi va qoidalari.

1-mashg‘ulot. Mutaxassislarni tayyorlash yo‘nalishlari. Nazorat (2 soat). 1-mavzu yuzasidan yozma nazorat ishi (3-4 o‘quv savollaridan iborat).

IX-BO‘LIM HARBIY SAN’AT TARIXI

T/r	Mavzularning nomlanishi	Ajratilgan soat	Soatlar soni
1.	O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining jangovar an’analari. Nazorat mashg‘uloti	2	2
2.	Hozirgi zamonaviy bosqichda milliy qahramonlarimizning mavjudligi.	2	2
Jami:		**4**	**4**

1-mavzu.O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining jangovar an’anasi.

1-mashg‘ulot. Nazariy(2 soat). O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining jangovar an’anasi. Harbiy qasamyod va uning tarixi. Harbiy qismning jangovar bayrog‘i.

2-mavzu. Hozirgi zamonaviy bosqichda harbiy xizmatchilarimizning qahramonligi.

1-mashg‘ulot. Nazariy(2 soat). Surxondaryo, Toshkent viloyatlari, Farg‘ona vodiysi va respublikamizning boshqa hududlarida bo‘lib o‘tgan voqealar. O‘zbekiston Respublikasi mustaqilligini asrash yo‘lida qahramonlarcha halok bo‘lgan harbiy xizmatchilar.

Nazorat mashg‘uloti. O‘tilgan 1-3 mavzular bo‘yicha yozma nazorat ishi.

X-BO‘LIM TAKTIK TAYYORGARLIK

T/r	Mavzularning nomlanishi	Ajratilgan soat	Soatlar soni
1.	Askarning jangdagi harakati.	2	2
2.	Razvedka. Pozitsiyani niqoblash va muhandislik jihozlash.	2	2
3.	Tank va piyodalarga qarshi minalar. Joyda kartasiz oriyentirlash. Nazorat mashg‘uloti.	2	2
Jami:		**6**	**6**

1-mavzu. Askarning jangdagi harakati.

1-mashg‘ulot. Nazariy (2 soat). Askarni mudofaa jag‘idagi harakati. O‘q otish uchun joy tanlash va uni jihozlash. Yotib otish uchun mo‘ljallangan okopni jihozlash va niqoblash.

Askarning hujum jangidagi harakati. Hujumga tayyorgarlik ko‘rish. O‘t ochib turli usullar bilan oldinga harakatlanish. Portlovchi va portlamaydigan to‘siqlardan o‘tish. Dushman mudofaasiga ataka qilish.

2-mavzu. Razvedka.

1-mashg‘ulot. Nazariy (2 soat). Askarning razvedka olib borishdagi harakati. Kuzatuvchi va uning vazifasi. Dozor sifatida askarning harakati. Joy va mahalliy predmetlarni ko‘zdan kechirish tartibi. Kichik dushman guruhlari bilan duch kelganda dozorning harakati.

Pozitsiyalarni muhandislik jihozlash va niqoblash.

Muhandislik to‘siqlarni mo‘ljallanishi (portlovchi, portlamaydigan, aralash).

3-mavzu. Joyda kartasiz oriyentirlash.

1-mashg‘ulot. Nazariy (1 soat). Masofa o‘lchash. Azimut bo‘yicha harakatlanish.

4-mavzu. Nazorat mashg‘uloti.

1-mashg‘ulot. Nazorat (1 soat). *o‘g‘il bolalar:* Razvedka yoki taktik tayyorgarlik bo‘yicha me’yorlarni bajarish.

qizlar: mavzular yuzasidan yozma nazorat ishi.

XI.-BO‘LIM OTISH TAYYORGARLIGI

T/r	Mavzularning nomlanishi	Ajratilgan soat	Soatlar soni
1.	O‘qotar qurollarning mo‘ljallanishi, tuzilishi va taktik-texnik xarakteristikasi.	2	2
2.	Otish qoidalari va asoslari. Nazorat mashg‘uloti.	2	2
3.	Boshlang‘ich va o‘quv otish mashqlarini bajarish.	4	4
Jami:		**8**	**8**

1-mavzu. O‘q-otar qurollarning mo‘ljallanishi, tuzilishi va taktik-texnik xarakteristikasi.

1-mashg‘ulot. Nazariy (1 soat). Kalashnikov avtomatini noto‘liq qismlarga ajratish va yig‘ish tartibi. Avtomatning qism va mexanizmlarini mo‘ljallanishi, ishlash tartibi.

2-mashg‘ulot. Nazariy (1 soat). Qurolni otishga tayyorlash. Otish paytida sodir bo‘ladigan nosozliklar va ularni bartaraf etish yo‘llari. Qurolni o‘qlash, magazinni patron bilan to‘ldirish tartibi. Avtomatning ehtiyot qismlari. Avtomatni tozalash va moylash tartibi. Uni saqlash

2-mavzu. Otish qoida va asoslari.

2-mashg‘ulot. Nazariy (2 soat). Nishon tanlash. Joyda va harakatdagi nishonlarga o‘t otishda nishon va mo‘ljallash nuqtasini tanlash. Nishongacha bo‘lgan masofani aniqlash usullari. Minglik formulasi va uni amaliyotda qo‘llash tartibi.

3-mavzu. Boshlang‘ich va o‘quv otish mashqlarini bajarish.

1-mashg‘ulot. Nazariy (2 soati).Pnevmatik miltiqdan 1 va 2 otish mashqi, AK-74 qurolidan dastlabki otish mashqining bajarish tartibini o‘rganish va otish vaqtidagi xavfsizlik qoidalari.

2-mashg‘ulot. Amaliy (1 soat). Qo‘zg‘almas nishonlarga joyidan turib o‘q otish. Kalashnikov avtomatidan (FEST DK-440 yoki PKST trenajyori va pnevmatik miltiq). dastlabki otish mashqini bajarish.

4-mavzu. Nazorat mashg‘uloti.

2-mashg‘ulot. Nazorat (1 soat). Pnevmatik miltiqdan 2-o‘quv otish mashqini bajarish.

XII-BO‘LIM. SAF TAYYORGARLIGI

T/r	Mavzularning nomlanishi	Ajratilgan soat	Soatlar soni
1.	Saf usullari va safda qurolsiz harakatlar. Nazorat mashg‘uloti.	2	2
2.	Saf usullari va safda qurol bilan harakatlar. Guruh safi.	2	2
Jami:		**4**	**4**

1-mavzu. Saf usullari va safda qurolsiz harakatlar.

1-mashg‘ulot. Amaliy (1 soat).Harakatda burilishlar. “O‘ng-ga”, “Chap-ga”,

“Ortga” “Ortga qadam bos”, komandalarini bajarish.

2-mashg‘ulot. Amaliy (1 soat). Qurolsiz joyda va harakatda harbiycha salomlashish.

3-mashg‘ulot. Amaliy (1 soat). Safdan chiqish va safga turish. Boshliq oldiga kelish va ketish.

2-mavzu. Saf usullari va safda qurol bilan harakatlar.

1-mashg‘ulot. Amaliy (1 soat). Qurol bilan qad rostlab turish. “Avtomat Ko‘krakka”, “Tasmaga”, “Tasmalar bo‘shatilsin (tortilsin)”, “Qurol orqa — Ga” komandalarini bajarish.Guruh safi. Yoyiq va yig‘iq saf. Saflanish, saf oldida, guruh saf bo‘lib harakatlanayotganda beriladigan komandalar. Joyda va harakatda harbiycha salomlashish.

XIII-BO‘LIM. HARBIY-TIBBIY TAYYORGARLIK

T/r	Mavzularning nomlanishi	Ajratilgan soat	Soatlar soni
1.	Anatomiya va fiziologiya asoslari. Dorishunoslik. Tibbiy ta’minot. Jarohatlanganda (yaralanganda), shikastlanganda birinchi tibbiy yordam.	2	2
2.	Ommaviy qirg‘in qurollari qo‘llanilganda birinchi tibbiy yordam. Kuyganda, baxtsiz hodisalar yuz berganda birinchi tibbiy yordam. Asosiy kasalliklar va ularni davolash.	2	2
3.	Bemorlarga qarash, tibbiy muolajalarni bajarish. Harbiy gigiyena asoslari. Yuqumli kasalliklar. Epidemiologiya asoslari. Sanitar instruktorining vazifasi va majburiyatlari. Nazorat ishi.	2	2
Jami:		**6**	**6**

1-mavzu. Anatomiya va fiziologiya asoslari.

1-mashg‘ulot. Nazariy (2 soat).To‘qima va terilar, ovqat xazm qilish, nafas olish, qon aylanish organlar sistemasi. Nerv sistemasi va sezish organlari.

Dorishunoslik. Tibbiy ta’minot. Harbiy dorixonani ish faoliyatini va dori tayyorlashni tashkil etish. Dori-darmonlarni inson tanasiga ta’siri. Mikroblarga va parazitlarga qarshi vositalar. Parazitlarga qarshi vositalarning teri kasalligini davolashda qo‘llanishi.

Asosan markaziy nerv sistemasiga ta’sir qiluvchi moddalar. Bog‘lam turlari, Yopishtiruvchi vositalar. Kasalxonalarda dori-darmonlarni hisobga olish, saqlash va ularni bemorlarga tarqatish tartibi. Sanitar sumkasi, sanitar instruktor sumkasi, shaxsiy aptechka.

Jarohatlanganda (yaralanganda), shikastlanganda birinchi tibbiy yordam. Antiseptika va aseptika. Xirurgik instrumentlar. Jarohatlar, ommaviy qirg‘in qurollari qo‘llanilganda birinchi tibbiy yordam. Jarohatlarni bog‘lash.

Qon ketganda birinchi tibbiy yordam Suyak singanda birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish usullari.

Ko‘z jarohatlanganda (yaralanganda), shikastlanganda birinchi tibbiy yordam. Burun, quloq, tomoq jarohatlanganda (yaralanganda) birinchi tibbiy yordam. Lat yeganda, ichki a’zolarning yopiq zararlanishida, paylarning cho‘zilishida va suyaklarning chiqishida birinchi tibbiy yordam Ommaviy qirg‘in qurollari qo‘llanilganda birinchi tibbiy yordam.

2-mavzu. Ommaviy qirg‘in qurollari qo‘llanilganda birinchi tibbiy yordam.

1-mashg‘ulot. Nazariy (1 soat). Yadroviy qurol qo‘llanilganda birinchi tibbiy yordam. Kimyoviy qurol qo‘llanilganda birinchi tibbiy yordam.

Kuyganda, bahtsiz hodisalar yuz berganda birinchi tibbiy yordam.

Kuyganda, sovuq olganda, muzlaganda, elektr toki va yashin urganda birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish.

Organizmda kislorod tanqisligiga, ilon va zaharli gazandalar chaqib olganda baxtsiz hodisalarga olib keluvchi sabablarda birinchi tibbiy yordam.

2-mashg‘ulot. Amaliy (1 soat).**Asosiy kasalliklar va ularni davolash.Kasal turlari, kelib chiqish sabablari.**

Kasallik jarayoni. Nafas olish yo‘llarining xastalanishi, qon aylanish a’zolari, tomirlarning xastalanishi va boshqa kasalliklar.

3-mavzu. Bemorlarga qarash, tibbiy muolajalarni bajarish.

1-mashg‘ulot. Nazariy (1 soat). Bemorlarni statsionar davolashga qabul qilish. Shikastlanganlar va bemorlarni lazaretga joylashtirish (oddiy va dala sharoitlarida) Bemor va shikastlanganlarga qarash shifokorning asosiy ko‘rsatmalarini bajarish.

Harbiy gigiyena asoslari.

Shaxsiy gigiyena. Ovqatlanish gigiyenasi.

Qo‘shinlarni suv bilan ta’minlash gigiyenasi. Havo gigiyenasi.

Yuqumli kasalliklar. Epidemiologiya asoslari. Epidemiya, ularning paydo bo‘lishi shartlari va ularga qarshi kurash. Epidemiologiya va ayrim yuqumli kasalliklarni oldini olish.

Sanitar instruktorining vazifasi va majburiyatlari.

Sanitarlar, harbiy qism sanitar instruktori. Sanitar va harbiy qism sanitar instruktorini yakka tartibda tayyorlash va jihozlash. Yaradorlarni qidirish va ularni jang maydonidan olib chiqish.

Nazorat ishi. Amaliy (1 soat). O‘tilgan mavzu yuzasidan nazorat (yozma) ish. Harbiy –tibbiy tayyorgarlik normativlarini bajarish.

XIY-BO‘LIM. YO‘NALTIRILGAN JISMONIY TAYYORGARLIK

T/r	Mavzularning nomlanishi	Ajratilgan soat	Soatlar soni
1.	Umum jismoniy tayyorgarlik. Qo‘l jangi. To‘siqlardan o‘tish. Yengil atletika. Nazorat mashg‘uloti.	2	2
Jami:		**2**	**2**

1-mavzu. Umum jismoniy tayyorgarlik.

1-mashg‘ulot. Nazariy (1 soat). Umum jismoniy mashqlarni bajarish. 1 va 2 erkin mashqlar to‘plamini bajarish (15a va 15b mashqlar). Brusda mashqlar bajarish *(o‘g‘il bolalar).* Arqonga tirmashib chiqish *(o‘g‘il bolalar).* Umum jismoniy mashqlarni bajarish. Turnikda mashqlar bajarish *(o‘g‘il bolalar).* Turnikda tortinish (9-mashq); turnikda to‘ntarilish (10 mashq).

2-mavzu. Qo‘l jangi. *(Qizlarga tushuntirish shaklida og‘zaki o‘tiladi.)*

1-mashg‘ulot. Amaliy (2 soat). Qo‘l jangi usullarini bajarishga tayyorlash uchun mashqlarni (o‘zini o‘zi asrash, jangga tayyorlanish, harakatlanish) o‘rganish va mashq qilish. Majmuaviy tayyorlov mashqlarini bajarish.

Qo‘l jangi usullarini o‘rganish va mashq qilish: qo‘l bilan to‘g‘ridan, chapdan, o‘ngdan zarba berish. Oyoq bilan tepadan, to‘g‘ridan, pastdan va ichkaridan zarba berish. Qo‘l va oyoq zarbalaridan himoyalanish usullarini o‘rganish va mashq qilish. Og‘riqli usullarni bajarish: qo‘lni orqaga qayirish, qo‘lni ichkariga va tashqariga qayirish.Qo‘l, oyoq, gavda, bo‘yin, kiyim yoqasini dushman qurshovidan (changalidan) chiqarish usullarini o‘rganish va mashq qilish.

Qo‘l jangi usullarini o‘rganish va mashq qilish: nayza pichoq, sapyor bel kuragi, avtomat qo‘ndog‘i va magazin bilan zarba berish.

Sirtdan majmuaviy boshlang‘ich qo‘l jangi (RB-1).usullarini o‘rganish va mashq qilish.

To‘siqlardan o‘tish**.** *(Qizlarga tushuntirish shaklida og‘zaki o‘tiladi).*Yagona to‘siqlar yo‘lagi bilan tanishish. Yagona to‘siqlar yo‘lagida umum nazorat mashqini (OKU) tushuntirish tartibida bajarish. Alohida to‘siqlardan o‘tishni mashq qilish.

Alohida va guruh yagona to‘siqlar yo‘lagidan o‘tishni o‘rganish va mashq qilish. Umumiy nazorat mashqini elementlarga bo‘lib amalda bajarish.Umum nazorat mashqini bajarish bajarish sharoitida qo‘l granatasini uloqtirish texnikasini o‘rganish.

3-mavzu. Yengil atletika.

1-mashg‘ulot. Amaliy (1 soat). Qisqa masofalarga yugurish texnikasini o‘rganish. Pastki va yuqori start texnikalari o‘rganish va “Startga”, “Diqqat”, “Marsh” komandalarini bajarish. 2-me’yorni amaliy bajarish (100 metrga yugurish).

O‘rta va uzoq masofalarga yugurish texnikasini o‘rganish. *qizlar – 1000 metrga va o‘g‘il bolalar 3000 metrga.* 5-me’yorni amaliy bajarish (3000 metrga yugurish).

Yo‘naltirilgan jismoniy tayyorgarlikdan me’yorlarni bajarish.

KASBIY TA’LIMDA CHAQIRUVGA QADAR BOSHLANG‘ICH TAYYORGARLIK FANI MAVZUNI REJALASHTIRISH

T/r	Mavzular nomi	Ajratilgan soat		
		jami	Nazariy	Amaliy
1.	**Harbiy-vatanparvarlik va harbiy san’at tarixi**	**2**	**2**	
1.1.	Harbiy san’at tarixining shakllanishi. O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarda harbiy va milliy qadriyatlar.	2	2	
2.	**Harbiy xizmat asoslari.**	**4**	**4**	
2.1	Harbiy xizmatning huquqiy asoslari.	2	2	

2.2	O‘zbekiston Respublikasining Mudofaa to‘g‘risidagi qonuni. O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining ichki xizmat nizomi.	2	2	
3.	**Otish tayyorgarligi**	**4**	**2**	**2**
3.1	O‘q otar qurollarning vazifasi, tuzilishi, ishlash tamoyili va jangovar xususiyatlari. Quroldan otish asoslari va qoidalari.	2	2	
3.2	Joyda turib va harakat paytida qo‘zg‘almas va paydo bo‘luvchi nishonlarga o‘t ochish.	2		2
4.	**Amaliy jismoniy tayyorgarlik**	**2**		**2**
4.1	To‘siqlar yo‘lagi (qatori)dan o‘tish.	2		2
5.	**Harbiy ish asoslari**	**2**	**2**	
5.1	Umum qo‘shin jangi asoslari.	2	2	
6.	**Fuqaro muhofazasi**	**6**	**4**	**2**
6.1	Favqulodda vaziyatlar tushunchasi. O‘zbekiston Respublikasi hududida sodir bo‘lishi ehtimoli bo‘lgan tabiiy xarakterdagi favqulodda vaziyatlar. O‘zbekiston Respublikasi hududida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan texnogen va tabiiy tusdagi favqulodda vaziyatlarda aholining harakatlari.	2	2	
6.2	Zamonaviy ommaviy qirg‘in qurollari va ulardan aholini himoya qilish. Shaxsiy (individual) himoya vositalari, vazifasi, tuzilishi va ulardan foydalanish tartibi. Fuqaro muhofazasi himoya inshootlari.	2	2	
6.3	Evakuatsiya tadbirlarida aholini harakat qilish tartibi. Sanitariya ishlovi. Kiyim – bosh va buyumlarni zararsizlantirish.	2		2
7.	**Tibbiy bilim asoslari**	**2**	**2**	
7.1	Shikastlanganda, baxtsiz hodisa sodir bo‘lganda va jarohatlanganda (yaralanganda) birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish.	2	2	
8.	**Harbiy xizmatning huquqiy asoslari (o‘g‘il bolalar)**	**4**	**4**	
8.1	O‘zbekiston Respublikasining oliy harbiy ta’lim muassasalari.	2	2	
8.2	Mamlakatimizdagi oliy harbiy ta’lim muassasalariga qabul qilish tartibi va qoidalari. Nazorat mashg‘uloti.	2	2	

	Harbiy xizmatning huquqiy asoslari(Qiz bolalar)	**4**	**4**	
8.3	O‘zbekiston Respublikasining oliy harbiy ta’lim muassasalari. Umum jismoniy tayyorgarlik.	2	2	
8.4	Mamlakatimizdagi oliy harbiy ta’lim muassasalariga qabul qilish tartibi va qoidalari. Nazorat mashg‘uloti.	2	2	
9.	**Harbiy san’at tarixi**	**4**	**4**	
9.1	O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining jangovar an’analari. Nazorat mashg‘uloti	2	2	
9.2	Hozirgi zamonaviy bosqichda milliy qahramonlarimizning mavjudligi.	2	2	
10.	**Taktik tayyorgarlik**	**6**	**6**	
10.1	Askarning jangdagi harakati.	2	2	
10.2	Razvedka. Pozitsiyani niqoblash va muhandislik jihozlash.	2	2	
10.3	Tank va piyodalarga qarshi minalar. Joyda kartasiz oriyentirlash. Nazorat mashg‘uloti.	2	2	
11.	**Otish tayyorgarligi**	**8**	**6**	**2**
11.1	O‘qotar qurollarning mo‘ljallanishi, tuzilishi va taktik-texnik xarakteristikasi.	2	2	
11.2	Otish qoidalari va asoslari. Nazorat mashg‘uloti.	2	2	
11.3	Boshlang‘ich va o‘quv otish mashqlarini bajarish.	4	2	2
12.	**Saf tayyorgarligi**	**4**		**4**
12.1	Saf usullari va safda qurolsiz harakatlar. Nazorat mashg‘uloti.	2		2
12.2	Saf usullari va safda qurol bilan harakatlar.	2		2
13.	**Harbiy-tibbiy tayyorgarlik**	**6**	**4**	**2**
13.1	Anatomiya va fiziologiya asoslari. Dorishunoslik. Tibbiy ta’minot. Jarohatlanganda (yaralanganda), shikastlanganda birinchi tibbiy yordam.	2	2	
13.2	Ommaviy qirg‘in qurollari qo‘llanilganda birinchi tibbiy yordam. Kuyganda, baxtsiz hodisalar yuz berganda birinchi tibbiy yordam. Asosiy kasalliklar va ularni davolash.	2	1	1

13.3	Bemorlarga qarash, tibbiy muolajalarni bajarish. Harbiy gigiyena asoslari. Yuqumli kasalliklar. Epidemiologiya asoslari. Sanitar instruktorining vazifasi va majburiyatlari. Nazorat ishi.	2	1	1
14.	**Yo‘naltirilgan jismoniy tayyorgarlik**	**2**		**2**
14.1	Umum jismoniy tayyorgarlik. Qo‘l jangi. To‘siqlardan o‘tish. Yengil atletika. Nazorat mashg‘uloti.	2		2
	Jami:	**60**	**44**	**16**